

Бекитемин _____
К. Карасаев атындагы БМУнун
илимий иштери боюнча
проректору, ф.и.д., проф.
Г.М. Мурзахмедова

“ 24 ” апрель 2024-ж

Англис тили кафедрасынын №8 протоколу

Шабданалиев Нурбек Аманбековичтин 10.02.20 – тектештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазган “У. Шекспирдин “Ричард III” чыгармасынын котормосуна лингвопоэтикалык анализ” аттуу диссертациясына жетектөөчү мекеме катары К.Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетинин англис тили кафедрасынын

КОРУТУНДУСУ

Диссертациянын адистикке шайкештиги. Шабданалиев Нурбек Аманбековичтин 10.02.20 – тектештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазган “У. Шекспирдин “Ричард III” чыгармасынын котормосуна лингвопоэтикалык анализ” аттуу кандидаттык диссертациясы диссертациялык кеңештин багытына, ал эми изилдөө ишинин мазмуну 10.02.20 – тектештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистигине дал келет.

Диссертациянын темасынын актуалдуулугу. Чыгармалары дүйнөлүк шедеврге айланган У. Шекспирдин чыгармаларынын кыргыз тилинде берилиши, которуу процессиндеги лингвистикалык жана экстралингвистикалык релевантуулуктарды эске алуу менен, англис жана кыргыз дүйнөсүнүн тилдик сүрөтүнүн чагылдырылышы, автордук идея жана образдардын сыпатталышын лингвопоэтикалык анализдин чегинде аныктоого болот. Мына ушуга байланыштуу У. Шекспирдин “Ричард III” трагедиясынын кыргыз тилиндеги котормосуна лингвопоэтикалык анализ жүргүзүү актуалдуу маселелерден болуп саналат.

Диссертациялык иште алынган жаңы илимий натыйжалар

- 1) У. Шекспирдин “Ричард III” трагедиясынын кыргыз тилиндеги текстине лингвопоэтикалык талдоонун жүргүзүлүшү;

- 2) көркөм образды жана көркөм тексти лингвопоэтикалык өңүттө изилдөөнүн теориялык негиздеринин аныктоосу;
- 3) котормону текстке лингвопоэтикалык анализ жүргүзүүнүн предмети катары ордун белгилөөсү;
- 4) лингвопоэтикалык анализ берүүдө адекваттулукту сактоо маселесин анализге алуусу;
- 5) “Ричард III” трагедиясын кыргыз тилине которуудагы лингвистикалык трансформацияларды эске алуу менен стилистикалык каражаттардын кыргыз тилине которулушунун талдоосу;
- 6) “Ричард III” трагедиясын кыргыз тилине которуудагы лингвистикалык жана экстралингвистикалык релевантуулуктун шарттуу мүнөздөрүн белгилөөсү;
- 7) “Ричард III” трагедиясындагы реалиялардын кыргыз тилине которулуш жолдорунун аныктоосу;
- 8) “Ричард III” трагедиясындагы семиотикалык каражаттарды которуудагы экстралингвистикалык релевантуулуктарды талдоого алуусу;
- 9) котормодогу лингвистикалык жана экстралингвистикалык анализди лингвопоэтикалык стратификациянын негизинде жүргүзүлүшү;
- 10) тексттин курамындагы стилистикалык каражаттардын жалпылыктарынын жана өзгөчөлүктөрүнүн аныкталышы;
- 11) трагедиядагы идеялык чөйрөнүн, реалиялардын, символдордун көрсөтүлүшү жана сыпатталышы.

Изилдөөдө туюнтулган илимий натыйжалардын негизделиши

Диссертациялык иш У. Шекспирдин “Ричард III” чыгармасынын кыргыз тилиндеги котормосуна лингвопоэтикалык анализ жүргүзүү багытында аткарылган. “Изилдөөнүн илимий теориялык негиздери” деп аталган 1-бапта көркөм тексттин идеялык-көркөмдүк мазмунун берүүдө жана эстетикалык табиятын түзүүдөгү салыштырма маанисин жана стилдик боёкчого ээ болгон тилдик бирдиктердин функциясын аныктоодо лингвопоэтикалык изилдөөнүн баалуулугу аныкталат жана төмөндөгүдөй маселелери каралып, тыянактар келтирилген:

1. Лингвопоэтика табияты боюнча көркөм чыгармалардын талдоого алган жана ага тиешелүү филологиялык дисциплиналардын концепциялары жана категориялары менен дал келбеген өзүнө тиешелүү түшүнүктүк аппаратын колдонгон дисциплиналар аралык изилдөө багыты болуп саналары аныкталган.

2. Изилдөө багытында лингвопоэтика менен адабият таануу илиминде жалпылыктар жана айырмачылыктар каралган. Адабият таануу илиминде көркөм чыгармалардын мазмунуна жана композициялык өзгөчөлүктөрүнө

көңүл бурулуп, сейрек учурда тексттин лингвистикалык мүнөзүн иликтейт. Ал эми лингвопозтика көркөм чыгарманын мазмуну жана композициясы менен бирге өзгөчө орунга тексттин тилдик мүнөзүн коюп, көркөм адабиятты лингвистикалык, стилистикалык жана семиотикалык багыттарында иликтөөгө алат.

3. Лингвопозтикалык изилдөөлөрдүн жүрүшүндө көркөмдүк ыкмалар түздөн-түз мазмундук жана жалпы контексттик деңгээлде аныкталып каралат.

4. Көркөм образды жана көркөм текстти лингвопозтикалык өңүттө изилдөөнүн теориялык негиздеринин калыптанышы.

Изденүүчү тарабынан алынган натыйжалардын тиешелүү актуалдуу проблеманын, теориялык маселенин жана практикалык милдеттердин чечилишине багытталышы.

Иштеги тыянактар, натыйжалар жана корутундулар изилдөөнүн максат-милдеттерин жүзөгө ашыруунун негизинде жетишилген. Иштин теориялык деңгээли талапка ылайык. Диссертациялык изилдөө жалпы тил илиминин жоболорун, аспектилерин пайдалануу менен аткарылган.

Илимий иш англис жана кыргыз тилдерин салыштырып изилдөөчүлөр, аталган тилдерди үйрөнүүчүлөр жана жогорку окуу жайларында салыштырма багыттагы атайын курстарды практикалык окутууда, стилистика, лексикология сабактарынын семинарларында колдонсо болот. Жүргүзүлгөн илимий-изилдөөлөрдүн натыйжалары, тыянактары лингвопозтика, котормо, типология боюнча окуу китептерин, окуу куралдарын жазууда, сөздүктөрдү түзүүдө баалуу практикалык материал боло алат.

Иштеги негизги жоболордун, натыйжалардын, тыянактардын басмадан чыгуусу.

Иштин мазмуну автордун КР УАКтын тизмесиндеги басылмаларда, Кыргыз Республикасынын аймагынан сырткары РИНЦ ситемасында индекстелүүчү басылмаларда жарык көргөн эмгектеринде жетиштүү көлөмдө чагылдырылган.

Авторефераттын диссертациянын мазмунуна шайкеш келиши.

Автореферат диссертациялык иштин мазмунуна, анда коюлган изилдөөнүн максаты менен милдеттерине, негизинен, шайкеш келет. Авторефератта иштин жалпы мүнөздөмөсү, изилдөөнүн негизги идеялары жана жыйынтыктары кыскача мазмунда берилген. Авторефератка коюлуучу талаптар сакталган.

Диссертациянын мазмунундагы жана жасалгаланышындагы кемчиликтер.

1. Англис тилинен кыргыз тилине которуудагы негизги көңүл бурула турган грамматикалык жана семантикалык белгилер көрсөтүлгөн эмес.

2. Айрым мисал маалыматтарда шилтемелер так көрсөтүлгөн эмес.

3. Айрым көрсөтүлгөн мисалдарда англис же кыргызча варианттарынын котормолору берилбей калган, ошондуктан кайсы тилдеги көйгөй анализденип жатканы так көрсөтүлбөй калган.

4. Иште кээ бир стилистикалык жана орфографиялык мүчүлүштүктөр кездешет.

5. Техникалык жана пунктуациялык каталар орун алган

Диссертациялык иштин УАК кабыл алган тиешелүү талаптарга дал келиши.

Жыйынтыктап айтканда, Шабданалиев Нурбек Аманбековичтин “У. Шекспирдин “Ричард III” чыгармасынын котормосуна лингвопоэтикалык анализ” 10.02.20 – тектештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазган диссертациясы темасынын актуалдуулугу, максат-милдеттеринин аткарылгандыгы, иштин толук бүткөндүгү, алынган натыйжаларынын жаңылыгы жана илимий-теориялык, практикалык мааниси жагынан КР УАКтын кандидаттык диссертацияларга коюлуучу талаптарына жооп берет, ал эми анын автору Шабданалиев Нурбек Аманбекович 10.02.20 – тектештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алууга татыктуу деп бүтүм чыгарууга болот.

Диссертациялык иш К.Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетинин Европа цивилизациялары факультетинин англис тили кафедрасынын кезектеги кеңешмесинде талкууланган (№8 протокол, 19.04.2024-ж.). Кеңешмеге төрайым, ф.и.к., доцент Н.Б. Джаркинбаева (10.02.20), ф.и.д., проф.м.а. Д.И. Козуев (10.02.20), доц.м.а. М.С. Баяманова, ф.и.д., проф. А.Н. Сыдыков (10.02.20), ф.и.д., проф. м.а. Б.Ж. Усмамбетов (10.02.01), ф.и.д., проф. м.а. М.К. Алишова (10.02.20), ф.и.к., доц. Г.Т. Сагыналиева (10.02.20), ф.и.к., доц. м.а. Ч.А. Бекбалаева (10.02.20), ф.и.к., доц. м.а. Г.Э. Садыралиева (10.02.01), доц. м.а. У.Д. Адыбаева, ага окутуучулар А.С.Турусбекова, Ч.Ж. Талканова, Ж.З. Сейтказиева, окутуучулар Н.Т. Мусабекова, катчы М.С. Баяманова катышып, корутунду бир добуштан жактырылган.

Төрайым,
филол.илимд. кандидаты, доцент

Катчы

2024 ж.

Н.Б. Джаркинбаева

М.С. Баяманова